

עלון דו שבועי מס' 51 • פרשת קרח • ל' סיוון תש"ע

זמני השבת: ירושלים 19:09-20:27 תל אביב: 19:25-20:29 חיפה 19:17-20:31

הרב אברהם וולפסון קרח ועדתו

בתחילתה של פרשת קרח מביא רש"י (טז, א, ד"ה 'ודתן ואבירם') את דברי מדרש תנחומא (קרח א):

"ומה ראה קרח לחלוק עם משה? נתקנא על נשיאותו של אליצפן בן עוזיאל, שמינה משה נשיא על בני קהת על פי הדבור. אמר קרח: אחי אבא ארבעה היו, שנאמר (שמות ו, יח): 'וּבְנֵי קֹהֵת וְגו'', עמרם הבכור נטלו שני בניו גדולה, אחד מלך ואחד כהן גדול, מי ראוי ליטול את השניה, לא אני שאני בן יצהר שהוא שני לעמרם?! והוא מנה נשיא את בן אחיו הקטן מכולם, הריני חולק עליו ומבטל את דבריו! מה עשה? עמד וכנס מאתים חמישים ראשי סנהדראות... והלבישן טליתות שכולן תכלת, באו ועמדו לפני משה. אמרו לו: טלית שכולה של תכלת חייבת בציצית או פטורה? אמר להם: חייבת. התחילו לשחק עליו: אפשר טלית של מין אחר חוט אחד של תכלת פוטרה, זו שכולה תכלת לא תפטור את עצמה?!"

אנו רואים בתורה שטענתו של קרח היא "כִּי כָל הָעֵדָה כָּלָם קְדוֹשִׁים וּבְתוֹכָם ה' יִמְדוּעַ תִּתְנַשְּׂאוּ עַל קֹהֵל ה' (טז, א). קרח אינו בא בטענה אישית של קיפוח אלא בטענה עקרונית של שוויון - הרי כולם קדושים, אין מקום לקביעת היררכיה קבועה והעדפה של יהודי זה על פני אחר, הרי כולם קדושים ורצויים לה' באותה מידה. את הטענה הזאת הביעו במדרש באמצעות המשל של הציצית: אין צורך בפתיל תכלת מיוחד כאשר כל הטלית עשויה תכלת. ומדוע אמרו חז"ל במדרש שטענתו של קרח היא אישית, על מינוי אליצפן במקומו? כוונתם בזה היא לומר שיש להבדיל בין טענתו של קרח לבין מניעיו. כמו שנאמר במסכת אבות, מחלוקתו של קרח לא הייתה לשם שמים, והעניין התחיל אצלו מקנאה ותחושת קיפוח אישי, אבל על מנת להשיג את מטרתו הוא מארגן מרד כללי על משה ואהרון והמרד כמובן אינו יכול להתבסס על מעמדו של קרח בלבד אלא על טענה שיכולה להיקלט אצל הצבור בכללותו, ולשם כך הוא מעלה טענה עקרונית-אידיאולוגית של שוויון הכל בפני ה'. כנראה שקרח היה דמגוג מוכשר והוא מצליח במשימתו: "וַיִּקְהַל עֲלֵיהֶם קֹרַח אֶת כָּל הָעֵדָה אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד" (שם, יט) ואומר רש"י (ד"ה 'ויקהל עליהם קרח') על פי התנחומא (תנחומא ז): "כל הלילה ההוא הלך אצל השבטים ופתה אותם: כסבורין אתם שעלי לבדי אני מקפיד, איני מקפיד אלא בשביל כלכם, אלו באים ונוטלין כל הגדולות, לו המלכות ולאחיו הכהונה, עד שנתפתו כולם".

למרות שמניעיו של קרח לא היו טהורים, יש מקום לדון בעצם הטענה שטען ששכנע את העם בצדקת המרד. ואף על פי שנענש על כך שהטיח שקרים במשה כאילו על דעת עצמו נטל גדולה, ואכן משה אומר לפני פתיחת האדמה את פיה: "בְּזֹאת תִּדְעוּן כִּי ה' שִׁלְחָנִי לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל הַמַּעֲשִׂים הָאֵלֶּה כִּי לֹא

מִלְבִּי" (שם, כח). אבל נגד הטענה העקרונית של קרח אין כאן תשובה - מדוע באמת זכו משה ואהרן דווקא למעמד המיוחד, והרי "כָּל הָעֵדָה כָּלָם קְדָשִׁים"?

נראה שעניין זה יכול להסביר את התנהגות העם בעקבות בליעת קרח ועדתו באדמה. היינו מצפים שאחרי נאום הקצר של משה ונס בליעת האדמה יודו כל העם מיד שמשה אמת ותורתו אמת, וסיפור המרד ייגמר, ובמקום זה "וַיֵּלְנוּ כָּל עֵדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּחֶרֶת עַל מֹשֶׁה וְעַל אֶהֱרֹן לֵאמֹר אַתֶּם הִמַּתֶּם אֶת עַם ה'!" (יז, ו) ובהמשך מצטוו משה לקחת את מטה אהרן ולהניחו בתוך מטות שאר נשיאי המטות "וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר אֶבְחַר בּוֹ מִטְּהוֹ יִפְרַח וְהִשְׁפֹּתִי מֵעָלָי אֶת תְּלֹנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (שם, כ). אם לא יאמינו אחרי נס בליעת האדמה, מדוע ישתכנעו מאות המטה הפורח? נראה שהתשובה לכך היא שהעם השתכנע מעצם טענתו של קרח, ועל אף שקרח ועדתו נבלעו באדמה זה לא היווה עבורם תשובה לעצם הטענה העקרונית של "כָּל הָעֵדָה כָּלָם קְדָשִׁים", ולכן הטיחו במשה "אַתֶּם הִמַּתֶּם אֶת עַם ה'" (וזו רומז לדברי קרח "כָּל הָעֵדָה כָּלָם קְדָשִׁים"). לעומת זאת, אות המטות מכוונת לעצם טענת קרח. הנה שנים עשר מטות זהים שמכניסים אותם אל הקודש, ועל אף דמיונם החיצוני רק אחד מהם פורח בתוך הקודש. לאמר, אמנם נראה לכם שכולם קדושים וכולם ראויים באותה המידה להיכנס אל הקודש, לשרת בכהונה. אך לא כן הוא! רק אהרן וזרעו מביאים ברכה לעם ישראל בגשתם אל הקודש, וכך ה' בורא הנשמות הוא המייחד כל אחד לתפקיד לו הוא ראוי - "וַיַּבְדֵּל אֶהֱרֹן לְהַקְדִּישׁוֹ קֹדֶשׁ קְדָשִׁים הוּא וּבָנָיו עַד עוֹלָם לְהַקְטִיר לִפְנֵי ה' לְשִׁרְתוֹ וּלְבָרְךָ בְּשֵׁמוֹ עַד עוֹלָם" (דברי הימים א, כג, יג). כאן קיבלו העם תשובה לעצם טענתו של קרח שמכוחה נהו אחריו.

הרעיון שכל בני האדם הם שווים הוא אחד מעקרונות היסוד של החברה המערבית היום. האם עלינו לאמץ את העקרון הזה כחלק מהשקפת עולמנו? האם הוא מתיישב עם המסרים של התורה? נראה שכדי לענות על שאלה זו צריך להבין את שורשו של עקרון זה בהשקפה ההומניסטית ואז יתברר שאין הוא מתיישב כמות שהוא עם השקפתה של תורה, אף על פי שחלק מביטוייה המעשיים מתאימים לרוחה של תורה. דומה שהתפיסה אודות שוויון האדם בהשקפה ההומניסטית קשורה בכפירתה במימד ה-לוהי של חיי האדם. על פי השקפה זו אין שום מגמה עליונה לחיים מעבר לחיים בעולם הזה כשלעצמם ואין מקום לדבר על איזה עדיפות או מעלה של אדם על חברו. אפשר רק לדבר על זכותו של כל אחד לחיות את חייו על פי הבנתו וחובתו של כל אחד לכבד זכות זו. אם אין שום שאיפה להתעלות האדם ממילא הכל שווים. יש והשקפה זו הולכת עוד צעד ואומרת שאין הבדל בין זכותו של האדם לזכותם של שאר בעלי חיים שהרי מה עדיפותו של "הומו ספיאנס" על שאר מיני החי ולכן אין הצדקה לעשות ניסויים בבעלי חיים כדי להציל בני אדם וכמובן שאין להרוג בעלי חיים לשימוש האדם (ועיין ספר העיקרים מאמר ג, פרק טו, המבאר באריכות שעל אף שמתחילה לא הותר לאדם להרוג בעלי חיים כדי לאוכלם הותרה אכילת בשר אחרי המבול כדי למנוע את השתרשות התפיסה שאין שום מעלה של האדם על בעלי החיים). כמובן שמושג של שוויון באופנים הנ"ל מתנגד באופן ברור לאמונתנו. היות האדם "צלם –לוהים" לא רק מבדילה באופן מהותי בין האדם לשאר החי, אלא אף מחייב שיש גם הבדלים מהותיים בין אדם לאדם, בין מצד תולדתו והתפקיד שהטיל עליו בורא עולם - כגון בין ישראל לגוי, בין כהן לישראל וכו' - ובין מצד מיצוי הפוטנציאל מכח בחירתו של האדם, של אותו "צלם –להים" שבקרבנו - "וְשִׁבְתֶם וּרְאִיתֶם בֵּין צַדִּיק לְרָשָׁע בֵּין עֶבֶד יְהוָה לְאִשָּׁר לֹא עֲבָדוּ" (מלאכי ג, ח).

עקרונות מעשיים של שוויון שקשורים לצדק חברתי, כגון שוויון הזדמנויות בעבודה ובחינוך, שכר שווה עבור אותה עבודה בלי להפלות בין בני אדם וכדומה הם עקרונות שהאנושות קיבלה אותם מתוך הוראותיה של תורה וודאי שאין מחלוקת לגביהם. אך אין לבלבל בין שוויון במובנים האלו ובין שוויון במובן המהותי, שבזה נדחתה טענתו של קרח שכולם קדושים באותה מידה. ●

מי שלא קרב – מתרחק?

”וַיֹּאמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר הֲנִי גִּוְעֲנוּ אֲבָדְנוּ כָּלְנוּ אֲבָדְנוּ: כָּל הַקָּרֵב הַקָּרֵב אֶל מִשְׁכַּן ה' מוֹת הָאֵם תִּמְנֹו לְגֹעַ:” (יז, כז-כח)

עם ישראל נכח בהתרחשויות דרמטיות שקרו לאחרונה וזה הביא אותם לפחד מהקודש. הם חוששים, לאור מה שקרה, שלא מספיקה השתדלות אישית בשמירה וביראה מפני מקדש וקודשיו אלא שהפורענות עלולה להגיע באופן ספונטאני, כתוצאה מעצם הימצאות המקדש בתוכם.

בתגובה אומר ה' לאהרן (יח, ב-ז):

”וְגַם אֶת אַחִיךָ מִטָּה לֹוֹי שִׁבְט אֲבִיךָ הַקָּרֵב אֲתָךְ וְיָלוּוּ עִלְיָךְ וַיִּשְׁרְתוּךָ וְאַתָּה וּבְנֵיךָ אֲתָךְ לִפְנֵי אֱהֹל הָעֵדֻת: וְשָׁמְרוּ מִשְׁמֶרְתְּךָ וּמִשְׁמֶרֶת כָּל הָאֱהֹל אֲךְ אֶל כָּלִי הַקֹּדֶשׁ וְאֶל הַמִּזְבֵּחַ לֹא יִקְרְבוּ וְלֹא יָמֻתוּ גַם הֵם גַּם אַתֶּם: וְנָלוּוּ עִלְיָךְ וְשָׁמְרוּ אֶת מִשְׁמֶרֶת אֱהֹל מוֹעֵד לְכָל עֲבֹדַת הָאֱהֹל וְזָר לֹא יִקְרַב אֲלֵיכֶם: וְשָׁמְרֶתֶם אֶת מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ וְאֶת מִשְׁמֶרֶת הַמִּזְבֵּחַ וְלֹא יִהְיֶה עוֹד קֶצֶף עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וְאֲנִי הִנֵּה לִקְחָתִי אֶת אַחֵיכֶם הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכֶם מִתְּנָה נְתַנִּים לֵה' לְעַבֵּד אֶת עֲבֹדַת אֱהֹל מוֹעֵד: וְאַתָּה וּבְנֵיךָ אֲתָךְ תִּשְׁמְרוּ אֶת כְּהֻנַּתְכֶם לְכָל דָּבָר הַמִּזְבֵּחַ וְלַמִּבֵּית לְפָרֶכֶת וְעֲבַדְתֶּם עֲבֹדַת מִתְּנָה אֲתָן אֶת כְּהֻנַּתְכֶם וְהָזָר הַקָּרֵב יוֹמֵת:”

ה' מצווה את אהרן לקחת את הלוויים כדי שישמרו את משמרת הקודש ומעתה לא צפויה לקרות תקלה של זר הקרב למקדש. התורה מדגישה שבתמורה לשמירתם את העם יזכו הלוויים למעשר. לכאורה, זהו מענה הולם וראוי לבקשת העם ו"שלום על ישראל".

אבל הדבר מורכב הרבה יותר: למרות שהלוויים הם אלו ששומרים, ה' מטיל את אחריות שמירת המקדש על הכהנים דווקא (שם, א):

”וַיֹּאמֶר ה' אֶל אֶהֱרֹן אֲתָהּ וּבְנֵיךָ וּבֵית אֲבִיךָ אֲתָךְ תִּשְׁאוּ אֶת עֹן הַמִּקְדָּשׁ וְאַתָּה וּבְנֵיךָ אֲתָךְ תִּשְׁאוּ אֶת עֹן כְּהֻנַּתְכֶם:”

כתוצאה מהעובדה שהאחריות לשמירת המקדש מוטלת על הכהנים, מפורטות בפרשתנו לא רק מתנות הלוויים, אלא גם מתנות הכהנים.

אלא שבשונה ממתנות הלוויים, מתנות הכהנים נמצאות, כידוע, ברמות קדושה ו"סיכון" גבוהים הרבה יותר!

אם כן, לכאורה, תוך כדי מתן הפתרון לבעיית "כל הקרב" נוצרה בעייה חדשה: בעיית התרומות. נראה במבט ראשון שהבעיה הנוכחית קשה עוד יותר מקודמתה: בעוד שקודם האדם היה נמצא בסיכון רק בביקוריו בבית המקדש, כעת הוא עומד במפגש יומיומי עם קדשים מסוג חמור ביותר, שגדלים בגינתו שלו!

מדוע יש צורך להטיל את האחריות דווקא על הכהנים וכתוצאה מכך לקבוע מתנות כהונה חמורות כל כך במעמדן ובזמינותן?

נשאל שאלה נוספת:

ברשימת מתנות הכהונה אנו מוצאים גיוון חסר תקדים. הם מקיפות סוגי נכסים רבים, בצורות ובהזדמנויות שונות. נעשה פה סקירה קצרה וחלקית:

ביבול: תרומה גדולה שמורמת בתחילת העבודה. חלה שמורמת לקראת סוף העבודה. ביכורים שמובאים בצורה מסוימת.

בבקר ובצאן: קרבן חטאת כולו, חזה ושוק בקרבן שלמים, בכור בהמה, וגם מבהמת חולין יש לתת להם את הזרוע הלחיים והקיבה.

כאמור, זו רק רשימה חלקית.

כל אדם מישראל צריך להקדיש זמן רב ותשומת לב רבה בעיסוק עם הסוגים הרבים והמגוונים של התרומות. מדוע יש צורך בהתעסקות כה רבה עם כל כך הרבה סוגי תרומות ועם פרטי הלכותיהן של המתנות השונות? הרי ברור שגם לישראל וגם לכהנים היה הכי נוח לתת ולקבל הכל בצורה פשוטה הרבה יותר, באופן יותר מסודר ויותר עובר לסוחר (למשל כסף), במיוחד לאור החומרה שבהן, כפי שהזכרנו.

וזאת בדיוק הבעיה. לא מספיק ליצור הבדלה בין הקודש לעם, כי אז התוצאה הישירה של זה תהיה ריחוק וניתוק בין הקודש לעם. כאשר העם מבקש שמירה והבדלה צריך כמובן לספק לו בטחון, אך בד בבד יש להבטיח שתשמר המעורבות שלהם בחיי הקודש. דמיינו שהכל היה מסתכם בתשלום חודשי של אלף שקל בהוראת קבע ל"קרן הכהנים". אז גם לא היינו צריכים את הלויים שישמרו את משמרת הקודש, אף אחד ממילא לא היה מתקרב לשם.. הכל היה נעשה באינטרנט, או במקרה הטוב בין פקידי הבנק.

רשימת מתנות הכהונה והלוויה שנמצאת בפרשתנו אינן זכויות סוציאליות של העובד, או רשימת הטבות וזכאויות, אלא המשך ישיר של הפתרון והעמקתו.

בד בבד עם הזהירות וההבדלה, שהן אכן הכרחיות הן מבחינת שמירת תדמית המקדש והן מבחינת תחושת הביטחון האישי, שאדם לא ייפגע שלא באשמתו, נכרכים מעתה חיי היהודי באופן מתמיד ובכל הזדמנות עם הקודש, ומעתה הכל יהיה על אחריותו האישית. כל יבול שנקטף מהשדה, הוא טבל - כרוך בו תרומה שכבר שייכת לכהנים, ואכילתה היא חטא חמור ביותר, וכן הדבר בשאר סוגי התרומות. מעתה, היהודי לא יוכל "לברוח" עוד מהקודש ולהשאיר את העיסוק בו "לכהני הדת" אלא חיינו יהיו שזורים בתודעה תמידית של קשר לקודש, ובמגע ישיר עם הכהן והלוי - דואליות של יראה עם מעורבות תמידית בעבודת הכהנים והלוויים במקדש. ●

עדיאל שטטמן, מחזור כ"ד, מתגורר בחיפה, לומד הנדסת חשמל בטכניון.

שמירת בית המקדש: קירבה

או הרחקה?

בפרשתנו אנו מוצאים את הציווי שניתן לבני לוי, העוסק בשמירת אוהל העדות – "וְאַתָּה וּבְנֵיךָ אֶתְּךָ לִפְנֵי אֹהֶל הָעֵדוּת: וְשָׁמְרוּ מִשְׁמֶרֶתְךָ וּמִשְׁמֶרֶת כָּל הָאֹהֶל" (יה, ב-ג). ברור כי המקדש כשלעצמו אינו זקוק לשמירה "שאינ שם פחד מאויב ולא מלסטים" (משנה תורה, הלכות בית הבחירה, ת, א), ואם כן מהי תכלית השמירה?

הרמב"ם מקשר את השמירה ל**כבוד המקדש**, ומנה את חובת השמירה כמצות עשה (כב): "הציווי שנצטוונו לשמור את המקדש ולסב בו תמיד בכל לילה במשך כל הלילה כדי לכבדו ולרוממו ולגדלו". הרמב"ם מביא שם את דברי המדרש (ספרי זוטא יח, ד ד"ה 'ונלוו עליך') "גדולה למקדש שיש עליה שומרים, לא דומה פלטורין (=ארמון) שיש עליה שומרים לפלטורין שאין עליה שומרים", ומסביר שמגדולת הארמון ורוממותו, שיהיו שומרים קבועים עליו. ובמשנה תורה (שם) חזר הרמב"ם והדגיש "שאינ שמירתו אלא כבוד לו".

במקביל למצות שמירת המקדש (שיסודה, כאמור, הוא בכבוד המקדש), מונה הרמב"ם (הלכות בית הבחירה ז, א-ב) גם את החובה ליראה מן המקדש: "מצות עשה ליראה מן המקדש... ולא מן המקדש אתה ירא, אלא ממי שציווה על יראתו. ואיזו היא יראתו: שלא ייכנס אדם להר הבית במקלו, או במנעל שברגליו, או באפונדתו, או באבק שעל רגליו, או במעות הצרורין לו בסדינו. ואין צריך לומר, שאסור לו לרוק בכל הר הבית".

לכאורה היה טבעי לקשור את השמירה דווקא למורא המקדש, דהיינו, שחלק ממורא מהמקדש בא לידי ביטוי באמצעות הצבת שומרים עליו. כך באמת הוסבר הענין בשיטת רס"ג, אלא שכאמור לעיל, הרמב"ם רואה את הדברים באופן שונה לגמרי, ונראה שהדברים קשורים לתפיסה כוללת בענין היחס בין כבוד ואהבה לבין יראה.

את הצמד של כבוד ויראה אנו מוצאים גם בענין כבוד אב ואם ומוראם, ובאופן דומה גם בענין אהבת ה' ויראתו.

בענין כיבוד אב ואם ומוראם כותב הרמב"ם: "כיבוד אב ואם מצות עשה גדולה, וכן מורא אב ואם. איזה הוא מורא, ואיזה הוא כבוד: מורא - לא עומד במקומו, ולא יושב במקומו, ולא סותר את דבריו... ולא יקרא לו בשמו לא בחייו ולא במותו, אלא אומר אבא מרי... איזה הוא כבוד: מאכיל ומשקה, מלביש ומכסה..." (הלכות ממרים ו, א-ג).

ובענין אהבת ה' ויראתו כותב הרמב"ם: "האל הנכבד והנורא הזה- מצוה לאוהבו וליראה ממנו... והיאך היא הדרך לאהבתו ויראתו: בשעה שיתבונן האדם במעשיו וברואיו הנפלאים הגדולים, ויראה מהם חכמתו שאין לה ערך ולא קץ, מיד הוא אוהב ומשבח ומפאר ומתאוה תאוה גדולה לידע השם הגדול. וכשמחשב

בדברים האלו עצמן, מיד הוא נרתע לאחוריו, ויירא ויפחד ויידע שהוא בריה קטנה שפלה אפלה, עומד בדעת קלה מעוטה לפני תמים דעות" (הלכות יסודי התורה ב, א-ב).

נראה שקיים מכנה משותף בין היראות השונות והאהבות השונות. בכל הנוגע ליראה - היראה יוצרת ריחוק בין האדם למושא היראה: יראת ה' מתבטאת בכך שהאדם נרתע לאחוריו ומפחד; מורא אב ואם מתבטאים בכך שהאדם אינו עומד במקומם, לא סותר את דבריהם ולא קורא להם בשמם; ומורא המקדש מתבטא בכך שהאדם אינו רשאי להיכנס להר הבית באיזה אופן שירצה אלא בהגבלות מסוימות. האהבה והכבוד באים דווקא לקרב את האדם למושא האהבה והכבוד: אוהב ה' מתאוה תאוה גדולה לידע את ה' הגדול, והמכבד אביו ואמו מאכיל אותם ומשקה אותם - פעולות המבטאות קרבה. ומכאן, שהכהנים והלוויים השומרים את המקדש - אין מטרתם הראשונית למנוע כניסה של גורמים כלשהם למקדש, אלא לעורר את ההערכה למקדש וההתפעלות ממנו. מדובר אפוא בשמירה של קירבה ולא של הרחקה.

- (לכיוון אחר ומנוגד ראו בספר החינוך מצוה שפח, וביאור ר"י פערלא לספר המצוות לרס"ג, חלק א, דף קיד, א).

גיל נדל, מחזור י"א, מתגורר באורנית, עורך דין.

הרב אלי רייף חיי משפחה – רפואה והלכה

הטלפון מצלצל. מעבר לקו אישה שאיני מכיר כלל. היא הגיעה אלי דרך הרופא ששלח אותה. וכך היא מספרת: כבר כחצי שנה אינה מצליחה להגיע לטבול במקווה. זמן רב טופלה אצל רופאים שאינם דתיים, שלא היו מודעים להיבט ההלכתי הקשור לתחום הרפואי. לבסוף כשהרגישה שהדברים מתחילים להשפיע על שלום בית החליטה לפנות לרופא דתי. הלה מיד הבין את הקושי והציע לה לשתף רב. הואיל והרופא הכיר אותי הפנה אותה אלי. ב"ה שיתוף הפעולה ביני לבין הרופא הביא למציאת פיתרון, שהיה בו מענה רפואי והלכתי כאחד.

שאלתי אותה: "מדוע את פונה אלי ולא לרב הישוב שאתה גרה בו?" והיא השיבה: "את הרב בישוב לא רציתי לערב, כי בפעם הקודמת שעירבתי אותו הוא החמיר לי כמה פעמים". והמשיכה: "רק לאחר זמן התברר לי, שאם היה מבין גם את ההקשר הרפואי כנראה שהיה פוסק באופן שונה. לכן בתחום זה איני שואלת אותו יותר". שוב שאלתי: "מדוע חिकית זמן רב כל כך?", והיא השיבה: "זו היתה נראית לי רק בעיה רפואית ולא העלתי בדעתי לשתף רב, וגם לא חשבתי שזה משנה אם הרופא דתי או אינו דתי. רק כשהדברים התחילו להשפיע על שלום בית, הרגשתי שמהו לא בסדר".

איני יודע מה היה הסיפור עם מורה ההוראה, ואני בהחלט דן אותו לכף זכות. צריך גם לזכור שלעתים אנשים מסתירים את הסיפור הרפואי, והרב צריך להיות סוג של בלש כדי להבין את התמונה הכללית.

כעיקרון, ברור שעל הרב לנסות לברר האם מאחורי בעיה הלכתית המגיעה לפתחו לא מסתתרת גם בעיה רפואית. בוודאי שכאשר יש כזו עליו ליצור קשר עם הגורם הרפואי המקצועי, או להפנות למקומות המתמחים בעניינים כגון אלו (כגון מכון פוע"ה).

גם התנהלותה של האישה לא לגמרי ברורה, ומצערות העובדה שחיכתה זמן רב כל כך. גם איני בא להמליץ דווקא על רופאים דתיים, אם כי בפרט בנושאים הללו בוודאי שיש יתרון להכרות ולמודעות של רופא או רופאה דתיים. אבל סיפורים כאלו אינם נדירים.

לדאבון לב, לעתים יש בעיות שונות העולות בין בני זוג שנגררות לאורך זמן. בפרט בקשיים הקשורים לחיי משפחה בני הזוג נוטים לשמור את הקשיים לעצמם. יש רתיעה טבעית מלשתף אדם זר בתחומים אינטימיים, וכן הנטייה להסתיר בעיות רפואיות.

ברור שאם בני הזוג מרגישים שהם יודעים כיצד להתמודד עם הקושי בעצמם מה טוב ומה נעים, ובאופן טבעי לאנשים יש חושים בריאים כיצד לסייע לעצמם. מאידך, אחד הסימנים הבולטים לצורך בשיתוף איש חיצוני הוא כאשר הבעיה נמשכת לאורך זמן, ובוודאי כשיש הרגשה שהדבר משפיע על שלום בית.

למרות שבתחום זה חלה התקדמות גדולה, דומני בייחוד בזכות הקמת מכון פוע"ה והקו הטלפוני המופעל ע"י נשים של מדרשת 'נשמת' הנותן מענה לשאלות הלכתיות ולנושאים רפואיים נלווים, עדיין אצל חלק מהאנשים יש תחושה של הפרדה בין התחום הרפואי לתחום ההלכתי. בלא מעט מקרים בני הזוג מתמודדים עם בעיה רפואית שמשפיעה גם על היחסים הזוגיים, ולמרות זאת לא מעלים בדעתם שאולי שיתוף של דמות רבנית תוכל לסייע להקל על הקשיים, כי לכאורה זו רק בעיה רפואית.

בעיה נוספת היא תדמית הרב. בתחום מקצועי טבעי שפונים לבעל מקצוע. אנשים אינם מתביישים לפנות לרופא כאשר יש להם בעיה רפואית, ואינם מתביישים להתייעץ עם היועץ חינוכי של בית הספר בקשר לנושא חינוכי הקשור לילדיהם. אבל לעתים הרב נתפש כאיש אמון או כמורה רוחני וכדומה ולא כבעל מקצוע, וכדי לפנות אליו נדרש שינוי בתפישה והבנה שהרב הוא גם סוג של בעל מקצוע.

כמו כן, בשונה מרופא שהפגישה עימו היא רק בקליניקה ולא במכולת השכונתית עם הרב נפגשים שוב ושוב. אכן, מנקודת מבט זו יש יתרון לפניה לגורם חיצוני שאין מכירים. מאידך, צריך לזכור שלעתים יש יתרון בשיתוף מישהו שיש לו הכרות אישית עם בני הזוג והוא מכיר את כוחותיהם, והדבר יכול להשפיע גם על הפסיקה או על ההדרכה הפרטית.

יש גם נטייה לראות בבקשת עזרה גילוי של חולשה, ואדם אינו רוצה להרגיש חלש. אבל פניה לסייע היא גילוי של עוצמה. זו היכולת להתבונן בעצמנו מתוך ענווה ומתוך כנות, זו היכולת להשתחרר מסטיגמות ודמיונות, אבל בעיקר זו היכולת להבין שבכוחנו לקדם את עצמנו למקום יותר טוב. זו הכרה בעובדה טבעית ופשוטה – אנו בני אדם, איננו מושלמים וייחודנו והזכות שזכינו בה היא שיש בכוחנו לסייע אחד לשני.

הרב אלי רייף, מחזור י"ג, מתגורר במודיעין, ומשמש כרב קהילה בעיר.